

Ægteskabsordningen

Af Jesper Veiby

v.1.0 Juli 2013

I kristne kredse er ægteskabet oftest blevet fremstillet som en ubrydelig pagt, alternativt et sakramente, og i forskellige kirkelige sammenhænge enten defineret som en kirkelig ordening eller som uopløselig uanset modpartens handlinger. Artiklen argumenterer for, at ægteskabet i bibelsk optik bør ses som en borgerlig ordening, der ikke substantielt er uopløselig, og at konkrete skilsmissegrunde og konkrete sjælesørgeriske problemstillinger bør forstås og behandles indenfor den ramme-forståelse.

Kristent Institut

Artiklen er udgivet i regi af Kristent Institut og må frit videreformidles, blot det sker uforandret

Enhver bibelsk drøftelse af ægteskabet må begynde med at have klarhed over ægteskabets natur. Et vigtigt spørgsmål er her, om ægteskabet er en såkaldt borgerlig institution eller en kirkelig institution. Altså om ægteskab er noget samfundsmæssigt, der først og fremmest - eller først og sidst - er defineret ud fra en samfundsmæssig sammenhæng, eller om ægteskabet er et åndeligt sakramente, som kirken administrerer.

Nogle af kirkefædrene, Augustin og Aquinas, definerede ægteskabet som et sakramente. En logisk følge heraf er, at de i tråd med deres tradition og lære på andre områder (f.eks. om præsters kald og ordination) mente, at der i vielsen opstod et ubrydeligt bånd. Fra protestantisk side har man typisk betonet dette mindre, men i nogle tilfælde i stedet påpeget ægteskabspagtens ubrydelighed på en måde, som de facto rummer de samme bindinger.

Gud førte Adam og Eva sammen, og som sådan indstiftede han ægteskabet som institution. De fleste kristne teologer vil være enige heri. Spørgsmålet er, om der dermed indstiftes en kirkelig ordening, i form af en pagt mellem to troende eller en borgerlig ordening, i form af et menneskeligt forbillede. Det første synspunkt falder dog i praksis på sin egen urimelighed, og der er næppe nogetsteds i kirken, hvor man drager de naturlige og nødvendige konklusioner af et sådant syn.

Hvis man som kristen mente, at ægteskabet er et kirkeligt sakramente eller en kirkelig ordening, som kirken forvalter, ligesom f.eks. dåben, så må man logisk ikke kunne anerkende gyldigheden af de ægteskaber, der er indgået udenfor kirken. Hvis sådanne ægteskaber ikke er gyldige, ville folk for det første ikke kunne være bundet af dem. For det andet burde folk i princippet igennem et vielsesritual, når de blev kristne, for at forhindre, at de fortsat levede i synd uden at være gift. Det kan ikke være svært at se, at en sådan påstand ville have nogle ret så vidtrækkende og ubibelske følgevirkninger. Dette forudsætter endda, at man taler om kirkelige vielser som alternativ til borgerlige vielser. Men i lande, hvor kirkelige vielser ikke er tilladt, ville man antageligvis være nødt til at praktisere vielser som helt private løfter mellem parterne, men i kirkeligt regi for at sikre den kirkelige gyldighed. Den uundgåelige følge ville være en række par, som var gift i kirkens øjne, men som hverken

var kirkeligt eller borgerligt viet, og som alle andre ville påstå slet ikke var gift i det hele taget.

Man kunne forestille sig, at kristne i en sådan situation ville gøre brug af borgerlige vielser, altså som alle andre, men at man kun i kirkens regi anerkendte ægteskabet, hvis man tillige havde en kirkelig velsignelse af en eller anden slags. Antageligvis er det en position, som mange indenfor frikirker uden vielsesret har haft, eller i det mindste har følt. Men man ender i samme problemstilling, for er den, som i forvejen er gift og nu bliver kristen, så bundet, når der ikke har været en kirkelig velsignelse, eller skal vedkommende gennemføre en kirkelig velsignelse for ikke at leve i synd?

Det korte af det lange er, at man ikke kan betragte en evt. kirkelig velsignelse som det udslagsgivende element. Det virker logisk set, som om man i påstanden om ægteskabet som et kirkeligt sakramente eller en rent kirkeligt sanktioneret institution ender i en blindgyde.

En række bibelske eksempler modsiger også en sådan position. Når det f.eks. i de ti bud er forbudt at "begære sin næstes hustru",¹ står der jo intet om, at denne næste skal være en anden troende. Det er her tydeligt at Gud anerkender ikke-kristne ægteskaber, ja, forudsætningsvist til og med ægteskaber, som måtte være indstiftet imod hans vilje og ledelse. Det samme gælder Paulus ord om de, som har en ikke-troende ægtefælle.² De må naturligvis formodes ikke at være blevet kirkeligt viet, men også deres ægteskab anerkendes på lige fod med andres ægteskaber, og de anses for lige så forpligtede til at overholde det.

2.

Ingen kendt teolog eller bibellærer drager i praksis de konklusioner, som nødvendigvis må følge af det synspunkt, at ægteskabet er et kirkeligt sakramente eller en kirkelig ordening, som er afhængig af kirkens velsignelse. Både praksis og bibelske tekster udelukker en sådan forståelse.

Ægteskabet må derfor betegnes som en borgerlig ordening eller institution, analogt med f.eks. familien eller statsmagten, som også begge er villet og indstiftet af Gud, men udenfor kirkens regi. Her er det til gengæld relevant at spørge, hvad som i

¹ 5.Mos.5,21

² 2.Kor.7,12-16

givet fald indstifter et ægteskab i almindelighed, og dermed gør budene og reglerne for ægteskabet gældende.

De helt fundamentale rammer omkring ægteskabet fremgår af 1.Mos.2,24, hvor det slås fast, at en mand skal:

- forlade sin far og mor
- holde sig til sin hustru
- og blive ét kød med hende

Man støder indimellem i kristent regi på en række pudsigheder, f.eks. den forestilling, at det er den seksuelle akt, som indstifter et ægteskab. Naturligvis vil denne være en integreret del af ægteskabet, men det er ikke sådan, at en seksuel handling i sig selv indstifter et ægteskab. Den slags misforståelser opstår typisk ved en overfladisk læsning af førnævnte passage i Bibelen, og ligesom med det tidligere eksempel omkring ægteskabet som sakramente fører det til absurde konklusioner, hvis man følger logikken i en sådan påstand.

Som forholdene er, vil mange ikke-kristne have en tidlig seksuel debut. Skulle man af den grund anse dem for gift med deres første seksuelle partner? Burde de så i princippet igennem en slags skilsmisse, hvis partneren er sammen med en anden? Ville man virkelig, hvis ens barn i teenagealderen havde sex med sin kæreste, insistere på at betragte det som gift, og måske forbyde det ægteskab senere hen med en anden kæreste? Det synes, som om sådanne tankegange lægger op til mange tragedier, og der er næppe heller her nogen anerkendt teolog eller bibellærer, som ville hævde denne konsekvente position.

I skriftstedet fra før er der imidlertid tre tydelige punkter. At manden skal forlade sine forældre, hvilket naturligvis også gælder kvinder, men sådan var sprogbrugen jo dengang. At manden skal holde sig til sin hustru. Og at de skal blive ét kød.

Det første punkt angår det sociale. Manden forlader sine forældre, dvs. han er ikke længere en del af deres familie på samme måde. Han stifter nu en ny familie. Dette må gælde, uanset om samfundet er domineret af kernefamilier eller storfamilier. I ægteskabet forlader man eksisterende rammer for at skabe nye rammer.³

³ Forudsætningsvist må det også gælde, hvor man ikke flytter fra sine forældre, men f.eks. som single finder sig en ægtefælle og gifter sig. Der etableres stadig en anden social orden end før, idet singlelivet erstattes af tosomheden, og idet ens forældre og familie indtager en mere sekundær plads end før.

Det sidste punkt angår det seksuelle. De to skal blive ét kød. Med andre ord, de to skal have sex. Uden den seksuelle del bliver ægteskabet meningsløst.⁴ At det er sådan, vi skal forstå disse ord, kan der ikke være tvivl om, jævnfør Paulus' brug af samme ord i en anden kontekst, hvor man netop bruger vendingen "at blive ét kød" om det at have sex, selvom det i den kontekst handler om ikke at have sex med en prostitueret.⁵

Det midterste punkt angår vielse. En mand skal "holde sig til sin hustru". På den hebraiske grundtekst bruges samme ord som at "lime sammen". Det indikerer en forpligtelse overfor den anden. Altså svarende til løftet ved en vielse. Pointen er, at Bibelen ikke hævder, at ægteskab opstår ved en til dels uovervejede hændelse, som f.eks. gennem sex, men gennem en tydelig og kendt forpligtende handling.

Det indikerer, at et ægteskab i enhver kultur er noget offentligt, uanset de konkrete ritualer. Bibelen nævner ikke sådanne ritualer og stiller ikke krav til dem, men den antyder deres plads, nemlig i konteksten mellem at forlade sine forældre og have sex med sin hustru. I Danmark har vi visse gængse vielsesritualer, de engelske og amerikanske afviger en smule herfra, og i andre kulturer kan de være endog meget forskellige. F.eks. skulle vielsen blandt visse afrikanske stammer bestå i, at parret laver et bålsted sammen som tegn på, at de stifter et nyt hjem. Uanset ritualer vil det dog være sådan, at det er offentligt kendt – og anerkendt! – og at der ikke vil herske tvivl om, hvorvidt folk er gift eller ej.

Dette er et bibelsk, fornuftigt og langt hen ad vejen traditionelt standpunkt, hvad angår ægteskab. Bibelen bekræfter, at ægteskab hverken er en åndelig størrelse eller et løst forhold, men en forpligtende relation mellem en mand og en kvinde indenfor det givne samfunds kontekst og rammer.

3.

Selvom man ser ægteskabet som en borgerlig orden, har spørgsmålet om ægteskabets opløselighed ofte været en kilde til uenighed. Den katolske kirke

⁴ Der kan naturligvis være tilfælde, hvor den seksuelle evne senere bliver ødelagt. Men uanset så er der et niveau af intimt nærvær, som er tilladt mellem to ægtefæller, og som ikke er tilladt mellem andre.

⁵ Se 2.Kor.6,16

har altid anset ægteskabet for uopløseligt,⁶ mens evangelikale og pentecostale vel oftest har tilladt skilsmisse, men af varierende grunde og under varierende forudsætninger. Imidlertid har der også i disse kredse forekommet synspunkter om, at ægteskabet var en uopløselig og ubrydelig pagt.

Der kan ikke være tvivl om, at Guds intention er det livslange, monogame og heteroseksuelle ægteskab. Der kan heller ikke være nogen tvivl om, at der ingen dispensation gives, hvad angår monogami eller heteroseksualitet.⁷ Men hvad angår den ofte svære problematik omkring skilsmisse er det afgørende spørgsmål, om et ægteskab er ubrydeligt i Guds øjne. Ikke blot i den forstand, at Gud ønsker, det skal vare ved, men om det vitterligt er sådan, at et ægteskab ikke kan ophøre i Guds øjne.

Skal man altså forstå det sådan, at når et par bliver gift, ser Gud dem som gift, uanset hvad der ellers sker på et rent menneskeligt plan? At hvis man opnår skilsmisse, så er der ikke tale om en skilsmisse i Guds øjne? At hvis man gifter sig igen, er der slet ikke tale om ægteskab, for i Guds øjne er man stadig gift med den første? At selv hvis man gifter sig igen, og stifter familie, så man i Guds øjne fortsat utro med sin nye "hustru" mod sin første og rigtige hustru (alternativt mand)?

En sådan påstand synes ved en overfladisk læsning at finde støtte i Jesu ord om, at "den der skiller sig fra sin hustru og gifter sig med en anden, begår ægteskabsbrud mod hende",⁸ eller et andet sted med undtagelsen "af anden grund end utugt".⁹

Det er ofte blevet betragtet som kirkens traditionelle standpunkt, men det er værd at bemærke, at en sådan tankegang harmonerer bedst med den katolske opfattelse af ægteskabet som et sakramen-

te, og det er ikke indlysende, at kirker, som der ikke anerkender ægteskabet som et sakramente, så let tilslutter sig de konsekvenser, man naturligt ville kunne udlede af netop dette ægteskabssyn.

Uanset om man måtte betegne ægteskabet som et sakramente eller en pagt, så det imidlertid ikke muligt at bekræfte et sådant syn ud fra Skriften som helhed. Bibelen modsiger ikke sig selv, uanset om det er Jesus, Paulus eller andre, som kan akkrediteres de specifikke ord, og klarest kommer det til udtryk i Paulus' undervisning om kristnes ægteskaber med ikke-kristne. Apostlen understreger her den troendes pligt til at ære sit ægteskab og ikke søge et nyt ægteskab, bare fordi man nu er kommet til tro, og ens ægtefælle ikke er troende. Men han siger samtidig, at hvis den ikke-troende vil skilles, så er man ikke bundet.¹⁰

Nogen vil nok tolke dette, som at man blot ikke er bundet til fortsat at søge at genoprette ægteskabet, men det virker som en bevidst omfortolkning. Andre steder bruger Paulus nemlig ordet "bundet" i en den meget utvetydige betydning, at en hustru er "bundet, så længe hendes mand lever, men dør manden, er hun fri til at gifte sig...".¹¹ At være bundet må i ægteskabelig sammenhæng naturligvis betyde, at man er forhindret i at gifte sig med en anden, og er man "ikke bundet", ja så må det selv sagt betyde, at man er fri til at gifte sig. Anderledes kan det ikke være. Rent sprogligt må det også forekomme sådan, at en person, som ikke er fri til at gifte sig, er ret så bundet, og næppe kan karakteriseres som "ikke bundet", med-mindre det da specifikt nævnes, hvad vedkommende ikke er bundet af, og noget sådant sker ikke i det pågældende skriftsted.

Det vigtige er her, at Paulus giver denne ret til at gifte sig igen til den, som er blevet forladt. Det må vel stå klart, at hvis ægteskabet er ubrydeligt i Guds øjne, og den ene ægtefælle ønsker en skilsmisse, men Gud stadig ser dem som værende gift, ville han ikke samtidig (gennem Paulus) kunne sige til den anden part, at vedkommende var fri til at gifte sig igen. Hvis ægteskabet er ubrydeligt, og hun altid i Guds øjne vil være gift med sin mand, som nu er gået fra hende, så vil hun naturligvis ikke kunne være fri til at gifte sig igen, og Paulus

⁶ Til gengæld opererer man med muligheden af at få et ægteskab annulleret, hvilket for en ikke-katolik let forekommer som ordkløveri. Om ægteskabet f.eks. opløses på grund af utroskab, eller om det annulleres, fordi den utro parts utroskab demonstrerer, at denne ikke tog ægteskabet og dermed pagtsindgåelsen alvorligt i udgangspunktet, udmønter sig oftest i et og samme.

⁷ Kirker og missionsorganisationer har dog typisk gjort undtagelser på området omkring monogami i enkelte, meget specielle tilfælde. Nemlig hvor missionsarbejde har fundet sted i kulturer med polygami, og hvor nogle af dem, som bliver frelst, af samme grund allerede har flere ægtefæller. Her har man typisk sagt, at man af hensyn til ægtefællerne er nødt til at oppebære sin forpligtelse overfor disse, nu man har dem, da det vil have store konsekvenser for dem, hvis man forlangte skilsmisse eller adskillelse. Det er dog i sagens natur et kuriosum, der ikke har relevans for danske forhold.

⁸ Mark.10,10-12

⁹ Matt.19,3-9

¹⁰ 2.Kor.7,12-16

¹¹ 2.Kor.7,39

ville ikke - inspireret af Helligånden - have kunnet give en sådan undervisning.

Det samme kan ses i Mosebøgenes regel om, at hvis en mand skilte sig fra sin hustru, og hun fandt en anden, og denne så også skilte sig fra hende, så måtte hun ikke gå tilbage til den første.¹²

En sådan regel og en sådan lovgivning, som Gud gav dem, er i direkte modstrid med tanken om, at et indgået ægteskab består for altid i Guds øjne. Hvis A og B gifter sig, og B skiller sig fra A, så ville A og B nemlig stadig (udfra disse præmisser) være gift i Guds øjne. Hvis B så giftede sig med C, ville det (igen ud fra samme præmisser) ikke kunne være et rigtigt ægteskab i Guds øjne, men ville slet og ret svare til utroskab, og at B nu levede sammen med sin elsker. Hvis B og C nu blev skilt (efter menneskelig målestok), så ville det jo blot svare til, at B i Guds øjne omvendte sig fra sin synd og gjorde op med det udenomsægteskabelige forhold til C. Hvis de ikke var blevet skilt og gift efter menneskelig målestok og menneskelige regler, men "blot" havde haft en udenomsægteskabelig affære, så ville enhver jo sige, at så burde B gå tilbage til sin mand/hustru A og søge sit ægteskab genoprettet. Hvis det er det bibelske og Guddommelige syn, på tværs af menneskelige opfattelser, måtte man derfor forvente, at Gud ville sige det samme i sit ord.

Imidlertid ser vi det modsatte. Gud forbyder i 5.Mos.24 B at vende tilbage til A, hvis B i mellemtiden har været gift med C. Det må forstås som en klar indikation af, at Gud ikke ser A og B i sådan en situation som permanent gift, uanset hvad der ellers sker.¹³

Det samme gør sig gældende i forbindelse med Mosebøgenes skilsmissebrev. Hensigten var ifølge gængs historisk viden og udlægning at frigøre den fraskilte hustru til at gifte sig igen, hvis hendes mand forlod hende eller smed hende ud. Dette forudsætter farisæerne i deres debatter med Jesus,¹⁴ og det accepterer Jesus tilsyneladende som et faktum, selvom han påpeger den hårdhjertethed, som nødvendiggjorde skilsmissebrevet. Igen må man

sige, at hvis Gud så deres ægteskab som værende intakt, ville han næppe kunne anbefale hhv. befale et skilsmissebrev, da det ville være at tillade eller opfordre til utroskab.

Faktisk er den omtalte passage omkring skilsmisse ofte blevet misforstået. Man drager ubevidst sammenligninger til vor tid, og bibeloversættere har ikke altid haft en heldig hånd med teksten. Ifølge græskkyndige anvendes det ord, der bruges om at "skille sig fra" andre steder ikke specifikt om en formel skilsmisse, men om at "sende væk" eller "sende afsted". Det er altså meget rimeligt også at bruge det i den betydning her, og gør man det, giver skriftstedet langt mere mening.

I givet fald taler skriftstedet ikke om den, som skiller sig fra sin hustru, men om den som ganske enkelt smider hende ud og sender hende bort i unåde. Hvis vedkommende derefter giftede sig med en anden, ville han naturligvis være den første utro, som han stadig er gift med. Og hvis kvinden giftede sig igen, ville hun begå bigami; og hvis hun flyttede sammen med en anden, ville hun være utro mod sin mand, som hun stadig var gift med. I vore dage ville kvinden antagelig blot søge skilsmisse, men det kunne hun ikke i det jødiske samfund dengang, hvorfor det efterlod hende i en helt urimelig situation, som Jesus da også reagerer skarpt på. Måske er det også det, som Jesus sigter til, når han taler om hårdhjertethed, selvom det naturligvis kan gå på en almindelig skilsmisse også, eller lige sandsynligt, på den seksuelle synd eller den adfærd, som giver grund til skilsmissen.

Selv hvis man måtte være uenig i, hvorvidt der er tale om en skilsmisse, eller blot en bortsendelse, så kommer man ikke uden om Jesu ord, at "den som skiller sig fra sin hustru af anden grund end utugt, og gifter sig med en anden, begår ægteskabsbrud".¹⁵ Naturligvis må det sprogligt omvendt forstås sådan, at "den der skiller sig på grund af utugt, begår ikke ægteskabsbrud". At hævde andet er sprogligt misbrug, og hvis pågældende ikke er utro i et sådant tilfælde, kan det første ægteskab ikke være i kraft, for ellers ville vedkommende jo netop være utro. Men det er værd at bemærke, at undtagelsen "af anden grund end utugt" giver bedre mening, hvis man læser passagen som før beskrevet. For den, som sendte en hustru væk, der allerede var stukket af med en anden, behøvede

¹² 5.Mos.24,1-4

¹³ Alternativt ville man være nødt til at forstå passagen sådan, at man ikke måtte tage sin hustru eller mand tilbage, hvis de havde været utro. Uanset at en skilsmisse i tilfælde af utroskab oftest vil anses for tilladt, anses det normalt også for tilladt at forsøge at genoprette ægteskabet. Et forbud mod dette strider imod alt, Gud ellers siger om tilgivelse og genoprettelse, og der er ikke dækning for den tankegang i Bibelen.

¹⁴ Se Matt.19,3-9

¹⁵ Matt.19,9

næppe i datidens samfund besvære sig med en formel skilsmisse, fordi forholdet var åbenlyst for alle, hvorimod vi i vore dages samfund ville skulle overholde andre formalia.

Samme præmisser må af hensyn til konsekvensen i Paulus antages at ligge bag hans ord i 1.Kor.7,10-11 om, at en kvinde, som er skilt fra sin mand, skal forblive enlig eller søge forholdet genoprettet. Det er her nærliggende - eftersom Paulus' ord andetsteds tillader ægteskab efter skilsmisse - at der her er tale om par, der ikke er formelt skilt, men blot "adskilt", dvs. har valgt at leve adskilt, f.eks. på grund af en uoverensstemmelse eller alternativt ud fra en misforstået idealisering af cølibatet. Eftersom de stadig var gift, er alternativet naturligvis enten at forblive adskilt i cølibat eller at finde sammen igen, men ikke at gifte sig igen, som den ville kunne, hvis vantro ægtefælle havde forladt vedkommende.

Paulus gennemgår desuden i 1.Kor.7,12-16 forskellige grupper med forskellig ægteskabelig status. Til sidst taler han om de fraskilte, idet han først taler om, at hvis man er gift, skal man ikke søge at blive skilt, men hvis man er skilt, så gælder det, at "gifter du dig, har du ikke dermed begået nogen synd". Derefter drager han en sammenligning med jomfruerne og konstaterer, at de heller ikke synder, hvis de gifter sig. Hvis man tager det som en direkte sammenligning, er det faktisk en meget klar frihed til at gifte sig, som Paulus her giver. Det er lidt omdiskuteret, hvem Paulus skriver til, men en nærlæsning af teksten lader ingen tvivl tilbage. Andre grupper er gennemgået i det foregående, og nu kommer turen til de fraskilte.

Nogle vil hævde, at det at være "løst" indebærer, at man er enke eller enkemand, og altså ikke at man er løst i forhold til nyt ægteskab. Men dette harmonerer ikke med resten af sætningen, for når Paulus opfordrer til, at man ikke skal "søge at blive løst", så må det naturligvis læses på samme måde. Og så får man den absurde konklusion, at Paulus skriver til de kristne, at de ikke skal overveje at slå deres ægtefæller ihjel. Naturligvis skal de ikke det, men det er utænkeligt, at det råd skulle være nødvendigt, og at det er langs de linjer, som Paulus argumenterer. Det handler i stedet åbenbart om det tilfælde, at hvis man er gift, skal man ikke søge at blive skilt og slippe af med sin ægtefælle ad den vej.

Det indebærer også, at Paulus' ord i klartekst burde lyde "Er du gift, skal du ikke forsøge at blive skilt, er du skilt, skal ikke søge at få en ægtefælle, men gifter du dig, har du ikke dermed begået nogen synd". Ergo kan den fraskilte gifte sig uden af synde.¹⁶

Påstanden om, at de i Bibelen tilladte skilsmisser kun er en skilsmisse "fra seng og bord", altså en frigørelse fra pligterne til forsørgelse og seksuelt samliv, må derfor betragtes som ubibelsk, og det er derfor fra det foregående åbenlyst, at Jesu ord om, at "hvad Gud har sammenføjet, må et menneske ikke adskille"¹⁷ ikke siger, at ægteskabet er ubrydeligt i en absolut betydning af ordet. Det er sådan, at mennesker ikke (uberrettiget) *må* bryde det, men ikke sådan, at de ikke *kan* bryde det. Ja, man må vel tilmed sige, at hvis Gud i sit ord definerer nogle grunde til skilsmisse, så er det ikke mennesker, der i disse situationer adskiller det, Gud har sammenføjet, men Gud selv som gør det.

Man kan støde på den argumentation, at ægteskabet er defineret som en pagt i Guds Ord, og at en pagt er kendetegnet ved aldrig at kunne brydes i modsætning til kontrakter og gængse aftaler. Her begår man imidlertid en klassisk, eksegetisk fejl, idet man fortolker Bibelen ud fra ens sproglige forståelse af givne begreber, i stedet for at lade Bibelen definere indholdet af begreberne. Det er vel tvivlsomt, om pagtsbegrebet på bibelsk tid blev anset for absolut uopløseligt. Men selv hvis det på et givet tidspunkt i historien er blevet opfattet sådan, så vejer Guds Ord stadig tungere, og hvis der er en menneskelig forståelse af pagtsbegrebet, som derfor er ude af trit med Guds Ord, har Gud naturligvis ret til at sætte den ud af kraft.

Vi skal her som alle steder lade skrift tolke skrift, i stedet for at opstille en præmis eller en axiom udenfor Skriften, som vi betragter Skriften igennem.

Ud fra Bibelens eksempler er det vanskeligt at nå frem til en sådan forståelse af pagtsbegrebet som noget absolut ubrydeligt. Frelsen beskrives ofte

¹⁶ Naturligvis kan man diskutere, om Paulus ikke implicit må tænke på den gruppe af fraskilte, som er skilt på basis af en gyldig skilsmissegrund. Det er ikke umuligt, men det er dog en markant udtalelse om, at en fraskilt har lov til at gifte sig igen, eller at nogle fraskilte i det mindste har lov til dette, og dette vil uanset udelukke en forestilling om ægteskabets absolutte uopløselighed.

¹⁷ Matt.19,6

med pagtsbilleder, f.eks. "en ny pagt ved Jesu blod"¹⁸ og dåben som en "god samvittigheds pagt"¹⁹, men det indebærer jo ikke, at den, som igen forkaster troen, er omfattet af pagtens løfter. Tværtimod gør Bibelen det meget klart, at frelsen er betinget af at blive i Kristus og i troen på ham. Og går vi tilbage til Gamle Testamente, så forkastede Gud Israel, på trods af sin pagt med dem, og vil først tage dem til sig igen, når betingelserne igen er opfyldt, for pagten var ikke betingelsesløs. Ingen pagt består, hvis de bærende betingelser ikke er opfyldt.

Hvorfor den, som har brudt sit ægteskab, ubegrundet taget initiativ til skilsmisse eller af anden grund været skyld i forholdets ophør, derfor skulle have krav på den andens blivende trofasthed, er ikke indlysende. Heller ikke Josua, som vel må forventes at have haft et traditionelt pagtsbillede, opfylder fuldt ud den indgåede pagt overfor Gibeons indbyggere, som de havde opnået den på falske præmisser.²⁰

Et pagtsbillede, som håndhæver pagten betingelsesløst, selvom den ene part groft tilsidesætter den, er i øvrigt kun til gavn for den gudløse. En ægtemand kunne udfra den tankegang skeje ud, have affærer i massevis, besøge prostituerede, og alligevel forvente at blive modtaget med åbne arme af sin hustru, som - igen ifølge den tankegang - skal være forpligtet på ham uanset, og indstillet på hver gang at møde ham med kærlighed og uden konsekvenser. Det er kontraintuitivt, urimeligt - og først og fremmest ubibelsk.

Det ligger udenfor denne korte artikels rammer at berøre det store og komplekse område af gyldige skilsmissegrunde og de sjælesørgelige problemstillinger i forbindelse med samme. Pointen er her, at der er situationer i Skriften, herunder i Ny Testamente, hvor det tillades, at ægteskab opløses. Dette vil i varierende former og grader også godtages i de fleste kristne sammenhænge. I sådanne tilfælde må ægteskabets opløsning naturnødvendigt også medføre friheden til igen at gifte sig jvnf. de flertallige bibelske eksempler, som er nævnt i det foregående.

4.

En afsluttende bemærkning fortjener opmærksomhed, nemlig hvad der i givet fald opløser et ægteskab. Er det en given handling, f.eks. utroskab, som i sig selv opløser ægteskabet - og som måske er nødvendigt for det - analogt til at man i hvert fald hermed har "brudt" ægteskabet og løfterne i ægteskabspagten? Eller er det op til den enkelte ægtefælle på basis af sådant at tage initiativ til ægteskabets opløsning via skilsmisse, og kan man dermed via skilsmisse opløse et ægteskab? Kort og godt: Hvis et ægteskab kan opløses, hvilken handling opløser det så? Det er ikke værd at ofre alt for meget opmærksomhed på denne problemstilling, men den bør nævnes for en ordens skyld.

I det tidligere har vi set, hvordan Paulus understreger, at der er frihed til at gifte sig igen, hvis en vantro ægtefælle forlader en. Hvis et ægteskab kun kunne opløses ved ægteskabsbrud, i form af f.eks. utroskab, og ikke alene ved skilsmisse, ville Paulus' undervisning nødvendigvis måtte have været anderledes, idet han så ville have været nødt til at tale om de tilfælde, hvor den vantro part havde været utro, fremfor blot at ville skilles.

Hvis man tænker efter, rammer man også her ind i en del logiske problemer, hvis man forudsætter, at det er handlingen i sig selv, ved f.eks. utroskab, som ophæver ægteskabet, og som derfor giver den anden part ret til at forlade sin ægtefælle.

Hvad ville man f.eks. stille op, hvis en mand havde været utro, og han havde omvendt sig, og de havde fundet sammen igen og valgte at fortsætte ægteskabet, hvilket principielt eller ideelt må anses for det optimale. Hvis hans utroskab i sig selv havde opløst ægteskabet, ville de jo nu reelt være skilt, og være nødt til at blive gift igen, for at kunne leve sammen i et ægteskab, og ikke i synd.

Her undlader vi at uddybe, hvor kompliceret, det ville være, hvis han i stedet havde undladt at fortælle det til sin hustru, men blot havde bekendt sin synd overfor Gud. Ville han så ikke principielt være nødt til at unddrage sig samlivet, som hvis de blot var kærester, for ikke at have sex udenfor ægteskabet, forudsat at ægteskabet vitterligt var blevet opløst ved hans synd? Altsammen forudsat den absurde præmis, at den oprindelige utroskab i sig selv havde opløst og ophævet deres ægteskab.

Det må ved eftertanke stå klart, at ingen handling i sig selv, end ikke utroskab, opløser og ophæ-

¹⁸ Luk.22,20

¹⁹ 1.Pet.3,21

²⁰ Se Jos.9,3-21

ver et ægteskab. Derimod kan en handling, f.eks. udfra Jesu ord om "af anden grund end utugt", give den anden part ret til at opløse ægteskabet, men der er en stor forskel her.²¹

Det er derfor logisk, at lige så lidt som sex i sig selv kan indstifte et ægteskab, så kan sex udenfor ægteskabet opløse det.²² Det er faktisk en besynderlighed, at nogen vil argumentere i den retning. Det, som indstifter ægteskabet, er en bestemt handling, nemlig vielse, baseret på parternes valg. Og det, som evt. ophæver ægteskabet, er en tilsvarende handling, nemlig skilsmisse, igen baseret på (en af) parternes valg.

Det sidste er i sammenhængen en sekundær, men nødvendig påmindelse.

Hovedpointen i det før skrevne er, at det synspunkt, som over tid og sted har været synligt, og nogle gange fremtrædende i kirken, at ægteskabet er en kirkelig ordning, subsidiært et sakramente eller en uopløselig pagt, ganske enkelt ikke lader sig forene med ikke blot ét, men flere og klare bibelske tekster. Samt at det mindretal af tekster, som er blevet taget til indtægt for en sådan, om man vil mere radikal udlægning, ikke kan forstås sådan, når Skrift tolker Skrift, hvorimod en alternativ og mere korrekt læsning bringer Skriften i indbyrdes harmoni. Det følger også heraf, at den tilsyneladende radikalitet i sådanne synspunkter mere er at sammenligne med farisæernes måske behjertede, men i hvert fald misforståede radikalitet,²³ og repræsenterer en fejl- eller overfortolkning, der i mange tilfælde binder snarere end frigør troende i vanskelige situationer.

²¹ Som tidligere nævnt retter Jesu ord sig uden tvivl mod den, som blot smider sin hustru ud uden en skilsmisse. Men derfor må der stadig være dækning for at betragte vendingen "af anden grund end utugt", som legitimerende, at man smed nogen ud pga. seksuel synd, og dermed naturligvis også, at man lod sig skille.

²² Hvis vi her holder os til utroskab som eksempel og som en af potentielt flere gyldige skilsmissegrunde.

²³ Jvnf. Rom.10,2